

Fogorvoslás az élsportban

Botos D., Korcsmár P., Kivovics P.

¹Semmelweis Egyetem Fogorvostudományi Kar Fogászati és Szájsebészeti Oktató Intézet, Budapest

²Országos Baleseti és Sürgősségi Intézet, Budapest

igazgató: Dr. Kivovics Péter egyetemi docens

<http://semmelweis-egyetem.hu/fszo/>

<https://www.facebook.com/fszo/>

P6

Bevezetés

Az élsportolókkal kapcsolatos fogorvosi szakirodalom túlnyomó része az átlagpopulációéval megegyező, vagy annál rosszabb fogazati státuszt ír le, ami meglepő annak tekintetében, hogy az aktív élsportolók erőnléte, általános egészségi állapota az átlagemberénél általában jobbnak mondható. A fogászati elváltozások következtében fellépő fájdalom, esetleges szövődmények az élsportoló teljesítményének csökkenését, eredményeinek elmaradását okozhatják.

1. Kép (<http://vfiles.tumblr.com/post/28502250144/gold-medal-swap-invisible-set-princess-cuts>)

Mit ajánl a NOB?

A NOB Orvosi Bizottságának ajánlása az élsportolók megfelelő fogászati gondozására vonatkozólag:

- Rendszeres fogászati ellenőrzés (3-9 havonta)
- Szükség esetén röntgenfelvétel készítése a szuvas vagy impaktált fogak és egyéb problémák felderítésére
- A nem megfelelő (törött, kilazult) tömések cseréje
- Carieses fogak ellátása tömással, egyéb fogászati problémák kezelése (beleértve a parodontológiai elváltozásokat is)
- Hiányzó fogak pótlása

Ezek mellett pedig hangsúlyozzák, hogy a sportolónak is kötelessége az egészségtudatos magatartás, melynek része kell, hogy legyen a szájüreg egészségének megóvása is.

A legtöbb sportegyesület egészségügyi protokolljában nem szerepel egységes fogászati stratégia. A nagyobb versenyek előtt a legtöbb esetben ugyan elküldik sportolóikat fogorvosi vizsgálatra is, azonban nem kirívó példa, hogy a sportoló a verseny helyszínén kénytelen fogászati ellátásért folyamodni.

E-mail elérhetőség: botos.daniel@dent.semmelweis-univ.hu

Fogvédők

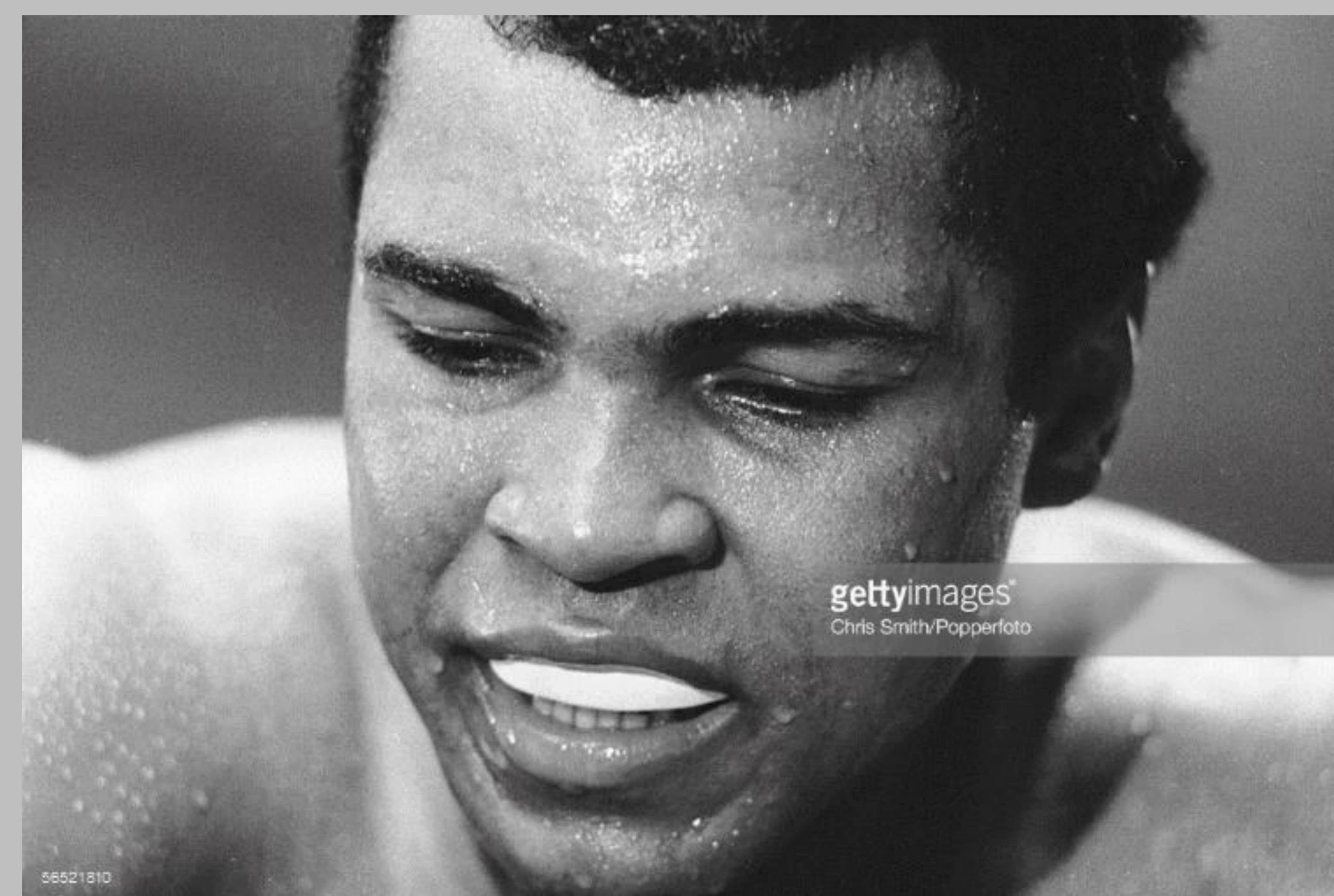
Számos sportág versenyzőinél magasabb a fogakat és az állcsontokat érő traumás sérülések előfordulásának gyakorisága, mely megfelelően kialakított fogvédők viselésével sok esetben kivédhető volna.

Az orofaciális és dentális sérülések megelőzésére leginkább ajánlott védőeszközök az egyénileg készített (custom-made) fogvédők. Előállításukhoz leggyakrabban etilén-vinil acetát (EVA) íveket használnak, melyeket több rétegben, vákuum préseléssel adaptálva az egyéni mintára, alakítható ki a kívánt formájú eszköz, akár fogtechnikai laboratóriumban, akár a fogorvosi rendelőben.

Az egyénileg készített fogvédőknek meg kell felelniük a következő követelményeknek: retenció, komfort, megfelelő illeszkedés, ne akadályozza a beszédet, megfelelő szakítószilárdság, ne akadályozza a légzést, védje a fogakat, a gingivát és az ajkakat.

Az ADA (American Dental Association) ajánlása a következő sportágakban javasolja fogvédő viselését a játékosok számára:

- Akrobatika	- Kosárlabda
- Amerikai futball	- Küzdősportok
- Birkózás	- Lovas sportok
- Bokszt	- Labdarúgás
- Ejtőernyőzés	- Lacrosse
- Extrém sportágak	- Racquetball
- Fallabda	- Rögbi
- Gimnasztika	- Rögplabda
- Gördeszka	- Sí
- Görkorcsolya	- Softball
- Jégkorong és floorball	- Súlyemelés
- Kerékpározás	- Szörf
- Kézilabda	- Vízilabda

2. Kép (<http://media.gettyimages.com/photos/american-heavyweight-boxing-champion-muhammad-ali-wearing-a-at-his-picture-id56521810>)

Fogorvoslás az olimpián

3. Kép (<http://i4.mirror.co.uk/incoming/article6753512.ece/ALTERNATES/s1227b/Joe-Jordan.jpg>)

Nyilvános adatok szerint a 2004-es athéni olimpián több, mint 1400 fogászati esetet láttak el a játékok ideje alatt⁶. Nagyszámú tömést, gyökerkezelést, dentális traumák ellátását valamint fogvédők készítését végezték az önkéntes fogorvos kollégák. A 2008-as pekingi nyári játékokon összesen 1607 eset került ellátásra az olimpiai falu fogászati klinikáján⁷. A 2012-es londoni versenyen a fogorvosi egység bizonyult a második leglátogatottabb helyszínnek az egészségügyi ellátók közül. Egy széleskörű vizsgálatot is lefolytattak a fogorvosi ellátást igénybe vevő sportolók körében, aminek eredményei rámutattak, hogy a vizsgált elit sportolók szájüregi egészsége messze elmaradt a várttól, sokuk úgy nyilatkozott, hogy az olimpiát megelőző egy évben semmilyen fogorvosi vizsgálatban vagy beavatkozásban nem részesült⁸.

Következtetések

Az élsportolók körében igen magas számban detektált fogászati elváltozások negatív hatással lehetnek a versenyzők teljesítményére. Ezért indokolt volna a fogorvosi szűrést rendszeresíteni, és kötelező elemévé tenni a sportorvosi ellátásnak, nagy hangsúlyt fektetve a prevencióra. Tanulságos, hogy a nagy világversenyeken regisztrált adatok alapján igen magas számban veszik igénybe a sürgősségi fogorvosi ellátást, ezért egy nagyobb kaliberű sportrendezvény szervezésénél fontos feladat lehet a fogorvosi biztosítás megszervezése.

Irodalom

1. Ashley P, Di Iorio A, Cole E, et al.: Oral health of elite athletes and association with performance: a systematic review. *Br J Sports Med* 2015;49:14-19.
2. Martos É.: Sportfogászat és az élvonalbeli sportoló (IOC Medical Commission Guide). *Sportorvosi szemle* 2000;41/4.
3. Badel T, Jerolimov V, Panduric J, Carek V: Custom-made mouthguards and prevention of orofacial injuries in sports. *Acta Med. Croatica* 2007;61 Suppl 1:9-14.
4. American Dental Association, Division of Communications. The Importance of using mouthguards. *JADA*, Vol. 135, July 2004.
5. Needleman I, Ashley P, Fine P, et al.: Oral health and elite sport performance. *Br J Sports Med* 2015;49:3-6.
6. Vougiouklakis P, Tzoutzas J, Farmakis E-T, et al.: Dental Data of the Athens 2004 Olympic and Paralympic Games. *Int J Sports Med* 2008; 29(11): 927-933.
7. Yang X-J, Schamach P, Dai J-P, et al.: Dental Service in 2008 Summer Olympic Games. *Br J Sports Med* 2011;45:270-274.
8. Needleman I, Ashley P, Petrie A, et al.: Oral health and impact on performance of athletes participating in the London 2012 Olympic Games: a cross-sectional study. *Br J Sports Med* 2013;47:1054- 1058.